

Ezpain bihurritudan gizona

ARTHUR CONAN DOYLE

itzulpena:

Maria Gonzalez Ugalde
Maren Duñabeitia Uribe

BOOKTEGI

Guztion liburuak, guztiontzat

booktegi.eus

ARTHUR CONAN DOYLE

Ezpain bihurritudun gizona

Itzulpena:

Maria Gonzalez Ugalde

Maren Duñabeitia Uribe

ISA WHITNEY, Elias Whitney zenaren anaia, D.D., St. George's Teologia Fakultateko zuzendaria, opioaren oso zalea zen. Ohitura hori hasi zitzaion, nik ulertu bezala, unibertsitatean zegoeneko friki ergel batengatik; De Quincey bere amets eta sentsazioei buruz egiten zuen deskribapena irakurri izanagatik, bere tabakoa laudanoz busti zuen, efektu berberak eragiteko ahaleginean. Konturatu zen, beste hainbestek egin duten bezala, praktika lortzea errazagoa dela horri uko egitea baino, eta urte askotan drogaren esklabo izaten jarraitu zuen, bere lagun eta senideekiko izu eta erruki nahasten dituen objektua. Ikusten dut orain, aurpegi hori eta itxura txarrekoarekin, betazal eroriak eta begi-nini txikiekin, aulki batean uzkituta, gizon noble baten hondoratzea eta galbidea.

Gau batean —89ko ekainazen— etxeko txirrinak jo zuen, gizon batek lehen aharrausia egin eta erlojuari begirada ematen dion orduaren inguruan. Nire aulkian eseri nintzen, eta emazteak bere orratz-lana altzoan utzi zuen eta dezepzio aurpegia bat egin zuen.

—Paziente bat! —esan zuen emazteak—. Kanpora joan beharko duzu. Intziri egin nuen, egun neke batetik itzuli berria nintzelako.

Atea irekitzen entzun genuen, presaka hitz batzuk, eta gero pauso azkarrak linoleoaren gainean. Gure atea zabaldu zen, eta andre bat gelara sartu zen, kolore iluneko arropaz jantzita, belo beltz batekin. eta kolore iluneko arropaz jantzita eta belo beltz bat zeraman andre bat sartu zen gelara.

—Barkatuko didazue hain berandu deitzea, —hasi zen, eta, bat-batean, bere buruaren kontrola galduz, aurrera egin zuen korrika, besoak nire emaztearen lepotik bota eta negar-zotinka egin zion sorbaldan—. Ai, arazo handia dut! —oihukatu zuen—; Laguntza behar dut.

—Zergatik, —esan zuen nire emazteak, beloa altxatuz—, Kate Whitney da. Nola ikaratu nauzun, Kate! Sartu zarenean ez nekien nor zinen.

—Ez nekien zer egin, beraz, zuzenean zuengana etorri naiz—. Hori izan da beti bidea. Arazotan zegoen jendea nire emaztearengana etortzen zen txoriak itsasargi batera bezala.

—Esker onekoa izan da zure partetik etortzea. Orain, ardo eta ur pixka bat hartu behar duzu, eta hemen eroso eseri eta kontaiguzu. Edo nahiago duzu James ohera bidaltzen badut?

—Ah, ez, ez! Doktoarearen aholkua eta laguntza nahi dut. Isari buruz da. Bi egun daramatza etxean egon gabe. Beragatik hain beldurtuta nago!

Ez zen lehen aldia bere senarraren arazoez hitz egiten ziguna, niri mediku gisa eta nire emazteari aspaldiko lagun eta eskolako lagun gisa. Aurkitu genitzakeen hitzekin lasaitu eta kontsolatu genuen. Ba al zekien non zegoen bere senarra? Posible al zen beragana ekartzea?

Antza posiblea zirudien. Oso aginpide onez bazekien, nahia zuenean, Hiriaren ekialderik urrunean zegoen opio-erretoki bat erabiltzen zuela. Orain arte bere orgiak egun bakarrera mugatuta zeuden beti, eta arratsaldean bueltatzen zen, dardarka eta lur jota. Baina orain sorginkeriak berrogeita zortzi ordu zerraman bere gorputzean, eta han etzanda zegoen, dudarik gabe portuko hondarren artean, pozoia arnasten edo ondorioetatik lo hartzen. Han egon behar zen, ziur zegoen, Urrezko Tabernan, Upper Swandam Lane-n. Baina zer egin behar zuen emakumeak? Nola liteke bera, emakume gazte eta lotsatia, halako leku batera sartu eta bere senarra inguratzen zuten basatien artetik ateratzea?

Hori zen kasua, eta, noski, irtenbide bakarra zegoen. Ez al nuke lagunduko leku horretara? Eta gero, bigarren pentsamendu bezala, zergatik etorri behar zuen? Isa Whitney-ren familia medikua nintzen, eta, horregatik, berarengan eragina nuen. Hobeto kudeatuko nuke bakarrik egongo banintz. Hitz eman nion, berak eman zidan helbidean egotekotan, bi orduren barruan etxera bidaliko nuela taxi batean. Eta horrela, hamar minuturen buruan, nire aulki eroso eta egongela alaia atzean utzi nituen, eta enkargu arraro bat egiteko asmoz ekialderantz abiatu nintzen zalgurdi batean, orduan iruditu zitzaidan bezala, nahiz eta etorkizunak bakarrik erakutsi zezakeen zein arraroa zen.

Baina ez zen zailtasun handirik egon nire abenturaren lehen etapan. Upper Swandam Lane Londresko zubiaren ekialdean ibaiaren ipar aldean lerrokatzen diren kai altuen atzean ezkutatzen den kalezulo zital bat da. Txatarra-denda? baten eta ginebra-denda baten artean, haitzulo baten ahoa bezalako hutsune beltz batera jaisten diren eskailera aldapatsu batetik hurbildu nintzen eta bila nengoen zulo denda aurkitu nuen. Nire taxiari itxaroteko agindua emanez, edandako oinengatik erdian higituta zeuden eskaileretatik behera joan nintzen. Atearen gaineko keroseno-lanpara? dirdiratsu baten argiari esker kisketa aurkitu nuen. Gela luze eta baxu batean sartu nintzen, opio marroien ke lodiz eta astunaz betea, eta egurrezko kamainekin terrazatua, emigrante-ontzi baten aurrealdea bezala.

Iluntasunean zehar, itxura fantastiko bitxietan etzanda zeuden gorputzak, sorbaldak makurtuta, belaunak tolestuta, buruak atzera botata eta kokotsa gorantz begira zeuden gorputzak begiztatu zitezkeen; han-hemenka begi ilun eta distiratsu bat etorri berriari begira. Itzal beltzetatik argi-zirkulu gorri txikiak distira egiten zuten, orain distiratsuak, beste batzuetan ahulak, pozoia goria metalezko pipen katiluetan urtzen edo ahuldu ahala.

Gehienak isilik zeuden, baina batzuk marmar egiten zuten euren artean, eta beste batzuk elkarrekin hitz egiten zuten ahots arraro, baxu eta monotono batean, ondoren altuago hitz egiten, eta gero bat-batean isilunean gelditu ziren, bakoitzak bere pentsamenduak marmarka eta

ondokoaren hitzei kasu gutxi eginez. Urruneko muturrean ikatz erreko sutegi txiki bat zegoen, eta haren ondoan hiru hankako egurrezko taburete baten gainean agure altu eta argal bat zegoen eserita, baraila bere bi ukabilaren gainean eta ukondoak belaunetan, suari begira.

Sartu nintzelarik, aurpegi horiko Malay zerbitzari bat ziztu bizian joan zitzaidan pipa batekin eta droga hornidura batekin, hutsik zegoen leku batera keinu eginez.

—Eskerrik asko. Ez naiz geratzeko etorri, —esan nion—.

Nire lagun bat dago hemen, Isa Whitney jauna, eta berarekin hitz egin nahiko nuke.

Mugimendu bat eta oihu bat ikusi eta entzun nituen nire eskuinaldean, eta iluntasunetik begiratuta, Whitney zurbil, begipetsu eta zaindu gabea, niri begira ikusi nuen.

—Ene Jainkoa! Watson da, —esan zuen berak. Erreakzio egoera tamalgarrian zegoen, nerbio guztiak dantzan zituela—. Watson, zer ordu da?

—Ia hamaikak.

—Zein egunekoa?

—Ekainaren 19ko ostirala.

—Ai ama! Asteazkena zela uste nuen. Asteazkena da. Zertarako izutu nahi duzu gizon bat? —Aurpegia besoetan hondoratu eta negar-zotinka hasi zen, garrasika—.

—Esan dizut ostirala dela, gizona. Zure emazteak bi egun daramatza zure zain. Zure buruaz lotsatu beharko zenuke!

—Banago. Baina nahastu egin zara, Watson, ordu batzuk baino ez bainaiz hemen egon, hiru pipa, lau pipa... ahaztu ditut zenbat. Baina zurekin etxera joango naiz. Nik ez nuke Kate beldurtuko... Kate gaixoa. Emadazu eskua! Ba al duzu taxirik?

—Bai, bat daukat zain.

—Orduan bertan sartuko naiz. Baina zerbait zor behar dut. Aurkitu zor dudana, Watson. Oso gaixorik nago. Niregatik ezin dut ezer egin.

Lo-errenda bikoitzaren arteko pasabide estuan zehar ibili nintzen, arnasa eutsiz, drogaren ke zital eta txundigarriak kanpoan uzteko, eta zuzendaria bilatzen. Sutegiaren ondoan eserita zegoen gizon altuaren ondotik pasatzean, bat-batean gonan astinketa bat sentitu nuen, eta ahots baxu batek xuxurlatu zuen: "Pasatu nire ondotik, eta gero begiratu berriro". Hitzak oso garbi erori zitzaizkidan belarrira. Behera begiratu nuen. Nire alboko agurearengandik bakarrik etor zitezkeen,

eta, hala ere, inoiz baino xurgatuago zegoen, oso argal, oso zimurtuta, adinagatik konkortuta, opio-pipa bat belaunen artetik zintzilik, hatzetatik ahuleziaz erori balitz bezala. Aurrera bi pauso eman eta atzera begiratu nuen. Autokontrol guztia behar izan nuen harridurazko oihua ez egiteko. Bizkarra eman zuen inork ikusi ez zezan, nik izan ezik. Gizendu egin zen, zimurrak desagertu zitzaizkion, begi aspergarriek bere sua berreskuratu zuten, eta han, su ondoan eserita eta nire harriduraz irribarre eginez, Sherlock Holmes baino ez zen. Beregana hurbiltzeko keinu txiki bat egin zidan, eta berehala, berriro ere aurpegiari buelta erdia eman zion bisitariak ikusteko dardarka, dementziaren erruz totelka.

—Holmes! —Xuxurlatu nion— zer egiten ari zara zulo honetan?

—Ahal duzun eta baxuen,— erantzun zuen—; Belarri bikainak ditut. Zure lagun kirten hori kentzeko adeitasuna izango bazenu, hitz egiteko izugarri poztuko nintzateke zurekin.

—Kanpoan taxi bat daukat.

—Orduan, bidali ezazu etxera mesedez. Lasai asko fida zaitezke berarengan, mantso dabilela dirudi edozein gaiztakeriatan sartzeko. Gainera gomendatuko nizuke kotxe-zainarekin zure emazteari ohar bat bidaltzea, nirekin lotu duzula esateko. Kanpoan itxarongo bazenu, bost minutu barru zurekin egongo naiz.

Zaila zen Sherlock Holmesen edozein eskaerei uko egitea, oso zehatzak baitziren beti, eta halako maisutasun-aire lasai batez aurkeztzen zituen. Hala ere, sentitu nuen Whitney behin taxian konfinatuta egon zenean nire eginkizuna ia beteta zegoela; eta gainerakoan, ezin nuen ezer hoberik nahi nire lagunarekin bere existentziaren baldintza arrunta ziren

abentura berezi horietako batean lotzea baino. Minutu gutxiren buruan nire oharra idatzi nuen, Whitneyren faktura ordaindu, taxira eraman eta iluntasunean zehar gidatzen ikusi nuen. Oso denbora gutxian opio-erretokitik irudi dekrepitu bat ateratu zen, eta kalean zehar nindoan Sherlock Holmesekin. Bi kaleetan zehar bizkarra makurtuta eta oin ziurgabe batekin arrastaka zebilen. Orduan, ingurua bizkor begiratzuz, bere burua altxatu eta barre-algara bizian lehertu zen.

—Suposatzen dut, Watson, —esan zuen—, kokaina-injekzioei opio-kea gehitu diedala iruditzen zaizula, eta zure iritzi medikoekin mesede egin didazun beste ahulezia txiki guztiak ere bai.

—Zalantzarik gabe, harritu egin ninduen zu han bertan aurkitzeak.

—Baina ez ni baino hobeagorik zu aurkitzeko.

—Lagun bat bilatzera etorri naiz. Eta etsaia aurkitu dut.

—Etsai bat?

—Bai; nire etsai naturaletako bat, edo, esan beharko nuke, nire biktima naturala. Laburbilduz, Watson, oso ikerketa garrantzitsu baten erdian nago, eta itxaropena dut arrastoren bat aurkitzea mozkor hauen distira inkoherenteetan, orain arte egin dudan bezala. Zulo horretan ezagutua izan banintz nire bizitzak ez luke ordubeteko erosketak balioko; izan ere, orain arte erabili izan dut neure helburuetarako, eta zuzentzen duen Lascar maltzurak nire kontra mendekua izango duela zin egin du. Eraikin horren atzeko aldean tranpa-ate bat dago, Paul's Wharf-eko izkinaren ondoan, ilargirik gabeko gauetan bertatik igarotakoaren istorio bitxi batzuk konta ditzakeena.

—Zer! Gorputzak esan nahi duzu?

—Bai, gorputzak, Watson. Gizon aberatsak izango ginateke £1.000 izango bagenu zulo horretan hil den deabru gaixo bakoitzeko. Ibai ertz osoko hilketa-tranparik zitalena da, eta beldur naiz Neville St. Clair bertan sartu ote den, inoiz gehiago irteteko. Baina gure tranpak hemen egon beharko luke—. Bi hatzerakusleak hortzen artean jarri eta txistu ozena egin zuen, urrutitik txistu antzeko batek erantzuten zion seinalea, gurpilen triki-traka eta zaldien apatxen soinuaz jarraitua —.

—Orain, Watson, —esan zuen Holmesek, txakur-gurdi altu bat iluntasunetik gora zebilela, bere alboko faroletatik argi horiko urrezko bi tunel botaz—. Nirekin etorriko zara, ezta?

—Erabilgarria izatekotan.

—Ai, lagun fidagarri batek beti balio du; eta kronista bat oraindik gehiago. The Cedars-eko nire gela ohe bikoitzekoa da.

—The Cedars?

—Bai; hori da St. Clair jaunaren etxea. Han geratzen ari naiz ikerketa egiten dudan bitartean.

—Non dago, bada?

—Lee ondoan, Kent-en. Zazpi miliako bidea dugu aurretik.

—Baina ez dakit ezer.

—Noski zaudela. Laster dena jakingo duzu. Etorri zaitetz hona. Ongi da, John; ez dugu zure beharrik izango. Hona hemen koroa erdi bat. Bihar etorri niregana, hamaikak aldera. Utziozu bakean. Gero arte, orduan!

Zaldiari kolpea eman zion bere zartailuarekin, eta kale ilun eta desertu amaigabeen zehar joan ginen, pixkanaka zabaltzen joaten zirenak, zubi balaustrada zabal batean zehar hegan egin genuen arte, ibai ilunak gure azpian motel isurtzen zelarik. Harago adreilu eta morterozko beste zulo latz bat zegoen, bere isiltasuna poliziaren oin astun eta erregularrengatik bakarrik hautsita, edo festazale berantiar batzuen abesti eta oihuekin. Apurka-apurka, zeruan barrena, arrasto ilun bat mugitzen zioan, eta izar bat edo bik distira ahula zuten, han eta hemen hodeien arrakaletan zehar. Holmesek isilik gidatzen zuen, burua bularrerantz makurtuta, eta pentsamenduetan galduta dagoen gizon baten airearekin, ni bere ondoan eserita nengoela, bere ahalmenak hain larriki gainditzen zizkion bilaketa berri hori zein izan zitekeen jakiteko jakin-minarekin, eta, hala ere, bere azkenengo pentsamenduetan sartzeko beldurrez. Hainbat milia gidatu genituen, eta hiri-inguruetako txaleten ingurura iristen hasi ginen bere burua astindu zuenean, sorbaldak altxatu eta bere pipa piztu zuen ondo jarduten ari dela ziurtatzen duen gizon baten airearekin.

—Isiltasunaren dohain handia duzu, Watson, —esan zuen—. Lagun baliotsuaegiten zaitu horrek. Nire hitzen gainean Jakina, Benetan, Horixe?, gauza ona da norbaitekin hitz egitea, nire pentsamenduak ez baitira oso atseginak. Nire buruari galdetzen diot zer esango diodan gaur gauean emakume gazte honi atean elkartzen garenean.

—Ahazten duzu horretaz ez dakidala ezer.

—Lee-ra iritsi aurretik kasuaren datuak kontatzeko denbora izango dut. Zentzugabeki sinplea dirudi, eta, hala ere, nolabait ez dut ezer lortu. Hari asko dago, dudarik gabe, baina ezin dut horren amaiera eskuan sartu. Orain, argi eta garbi azalduko dizut kasua, Watson, eta agian ikusiko duzu argi-izpi bat non niretzat dena ilun dagoen.

—Jarraitu, bada.

—Duela urte batzuk —zehatz esateko, 1884ko maiatzean— jaun bat Lee-ra etorri zen, Neville St. Clair izenekoa, diru asko zuela zirudiena. Txalet handi bat erosi zuen, lursailak oso ondo jarri zituen eta, oro har, estilo onean bizi zen. Apurka-apurka auzoko lagunak egin zituen, eta 1887an bertako garagardogile baten alabarekin ezkondu zen, gaur egun bi seme-alaba dituenarekin. Ez zuen lanbiderik, baina hainbat enpresatan interesatuta zegoen eta, araua balitz bezala, goizero joaten zen herrira eta gauero 5.14etarako itzultzen Cannon Street-etik. St. Clair jaunak hogeita hamazazpi urte ditu orain, ohitura neurridun gizona da, senar ona, aita oso maitagarria eta ezagutzen duten guztientzat estimatuaden gizona. Gehitu beharko? nuke une honetan dituen zor guztiak, egiaztatu ahal izan dugunez, £ 88 eta 10 txelin direla, eta £220 dituela zorretan Kapital eta Kondekien Bankuan. Ez dago arrazoirik, beraz, pentsatzeko diru arazoak izan dituela buruan.

—Joan den astelehenean Neville St. Clair jauna ohi baino lehenago joan zen herrira, hasi baino lehen ohartaraziz bi enkargu garrantzitsu zituela egiteko, eta bere semetxoari adreilu kaxa bat ekarriko ziola etxera. Orain, kasualitatez, emazteak, astelehen honetan bertan, telegrama bat jaso zuen, senarra joan eta oso gutxira, Aberdeen Shipping Companyren bulegoetan espero zuen balio handiko lursail txiki bat zain zegoela esanez. Orain, zure Londresen ondo moldatuko bazina, jakingo zenuke konpainiaren bulegoa Fresno Street-en dagoela, zeina Upper Swandam Lane-tik ateratzen den, non gaur gauean aurkitu nauzun. St. Clair andreak bazkaldu, hirira abiatu, erosketak egin, konpainiaren bulegora joan, paketea hartu eta 4:35etan Swandam Lanetik oinez zebilen, geltokira itzultzeko bidean. Jarraitu al nauzu orain arte?

—Oso argi dago.

—Gogoratzen baduzu, astelehena egun oso beroa izan zen, eta St. Clair andrea poliki-poliki zebilen, taxi bat ikusteko itxaropenarekin, ez baitzuen gustuko bere aurkitzen

zen auzoa. Swandam Lanetik zihoala, bat-batean eiakulazio edo negar bat entzun zuen, eta hoztu egin zen senarra hari begira ikusterakoan eta, iruditu zitzaionez, bigarren solairuko leiho batetik keinua egiten ikusi zuen. Leihoa irekita zegoen, eta garbi ikusi zuen haren aurpegia, izugarri aztoratuta zegoela deskribatzen duena. Eskuak amorraturik astindu zizkion, eta gero leihotik hain bat-batean desagertu zen, non atzetik indar jasanezin batek atzera bota zuela iruditu zitzaion. Zerbaitek ere bere begi femenino bizkor harritu zuen: beroki ilun bat zeraman arren, herrira joan zenarekin bezalakoa, ez zuela ez leporik ez korbatarik.

—Berarekin zerbait oker zegoela sinetsita, eskaileretatik behera jaitsi zen —sartu zen etxea gaur gauen aurkitu nauzun opio-zuloaerretokia zen—, eta aurreko gelan barrena korrika joan zen lehen solairura zihoazen eskaileretan igotzen saiatuz. Eskaileraren oinean, ordea, hitz egin dudan jabe zital honekin topo egin zuen, bizkarra bultzatu eta, han laguntzaile gisa aritzen den daniar batek lagunduta, kalera bota zuten. Zalantza eta beldurrik sumingarrienez beteta, bidetik abiatu zen eta, zorionez, Fresno Street-en polizia eta inspektore batzuekin topo egin zuen, denak haien erronda egitera bidean. Inspektorea eta bi gizon emakumearekin itzuli ziren, eta jabearen etengabeko erresistentzia egon arren, St. Clair jauna azken aldiz ikusi zuten gelara joan ziren. Han ez zegoen haren arrastorik. Izan ere, solairu oso hartatik ez zen inor aurkitzen itxura ikaragarriko elbarri bat izan ezik, antza denez, hura bihurtu zuen bere etxea. Bai berak eta bai jabeak zin egin zuten arratsaldean inor ez zela aurreko gelan egon. Hain erabakigarria ziurra? izan zen haien ukapena, non inspektorea kolokan geratu zen, eta ia uste izan zuela St. Clair andrea engainatuta zegoela, oiuhu batez, mahai gainean zegoen kutxa txiki batera jauzi egin eta estalkia erauzi zuenean. Bertatik umeentzako adreilu ugari jauzi ziren. Hitzemandako etxera ekarriko zuen jostailua zen.

—Aurkikuntza honek eta elbarriak erakutsi zuen nahasmen nabariak inspektoreari kontu larria zela pentsarazi zion. Gelak arretaz aztertu zituzten, eta emaitz guztiek krimen gorrotagarri bat adierazi zuten. Aurrealdeko gela egongela bateko altzairuz hornituta zegoen eta logela txiki batera eramaten zuen, kaiaren atzealdera begira zegoena. Kaiaren eta logelako leihoaren artean zerrenda estu bat dago, itsasbeheran lehorra dagoena baina itsasgoran gutxienez lau oin eta erdiko urarekin estalita dagoena. Logelako leihoa zabala zen eta behetik irekitzen zen. Ikuskapenean odol arrastoak ikusten ziren leihoaren ertzean, eta hainbat tanta ikusten ziren gelako egurrezko zoruan sakabanatuta. Aurrealdeko gelako gortina baten atzean botata Neville St. Clair jaunaren arropa guztiak zeuden, bere berokia izan ezik. Bere botak, galtzerdiak, txapela eta erlojua... dena zegoen hor. Jantzi hauetako batean ere ez zegoen indarkeria aztarnarik, eta ez zegoen Neville St. Clair jaunaren beste arrastorik. Leihotik atera behar zen, antza denez, beste irteerarik aurkitu ezin izan zelako, eta ertzetako odol orban kezkarriek igerian salba zitekeela esperantza gutxi ematen zuten, marea gorenean baitzegoen tragedia gertatu zen unean.

—Eta orain gaian inplikaturik zeudela ziruditen gaiztoei buruz. Indiar marinelaurrekari zitalenetako gizona zela jakina zen, baina, St. Clair andrearen istorioaren arabera, senarra leihoan agertu zenetik oso segundo gutxiren buruan eskailera-oinean zegoela jakin zenez, nekez izan zitekeen krimenaren osagarri bat baino. Haren defentsa erabateko ezjakintasunarena zen, eta protestatu zuen ez zuela Hugh Boone bere ostatuaren egintzei buruzko ezagutzarik, eta ezin zuela inolaz ere konturatu falta zen zaldunaren jantzien presentziaz.

—Hainbeste indiar marinelen jabearentzat. Orain opio-erretegiko bigarren solairuan bizi den elbarri gaiztoari, eta, zalantzarik gabe, Neville St. Clair ikusi zuen azken pertsona. Hugh Boone du izena, eta bere aurpegi zatarrak hirira asko joaten den pertsona guztientzat ezaguna da. Eskale profesionala da, nahiz eta polizia-araudia saihesteko, argizari salerosketa txikia egiten duen. Threadneedle Street-etik behera, ezkerreko aldean, angelu txiki bat dago horman, jakingo duzun bezala. Bertan hartzen du izaki honek bere eguneroko eserlekua, hankak gurutzatuta bere pospolo txiki-txikiak altzoan dituela, eta ikuskizun tamalgarria denez, karitatezko euri txiki bat jaisten da ondoan dagoen espaloian dagoen larru koipetsuaren txapelera. Behin baino gehiagotan behatu diot lagunari haren ezagutza profesionala egitea pentsatu baino lehen, eta harritu egin nau denbora gutxian jaso duen uztarekin. Haren itxura, ikusten da, hain da nabarmena, non inork ezin duen haren ondotik pasatu berari behatu gabe. Ile laranja batek, orbain ikaragarri batek desitxuratu duen aurpegi zurbila, zeinak uzurtuz bere goiko ezpainaren kanpoko ertza goratu duen, bulldog kokotsa eta ilearen kolorearekin kontraste paregabea duten begi ilun oso sarkor batek, mendizaleen jendetza arruntaren artetik bereizten dute eta, hala ere, beti prest dago ibiltariak bota diezaioketen edozein lasto puskari erantzuteko. Gizon hau da, orain dakigun bezala,

opio-erretokiko etxetiarra eta bila ari garen gizona ikusi zuen azken pertsona. —Baina elbarri bat!
—esan nion. — Zer egin zezakeen bakar-bakarrik bizitza sasoi onean dagoen gizon baten aurka?

—Elbarria da herrenka ibiltzen den zentzuan; baina beste alderdi batzuetan gizon ahaltzu eta ongi
hazitakoa dirudi. Ziur aski, zure mediku-esperientziak esango lizuke,

Watson, gorputz-adar baten ahultasuna sarritan besteetan indar paregabea izaten konpentsatzen
duela.

—Mesedez jarraitu zure kontakizuna.

—Mrs. St. Clair zorabiatu egin zen leihoan zegoen odola ikustean, eta poliziak taxi batean eraman
zuen etxera, bere presentziak ez baitzien haien ikerketetan lagungarri izan. Barton inspektoreak,
kasuaren ardura zuenak, oso ondo aztertu zituen lokalak, baina gaiari argirik ematen zion ezer
aurkitu gabe. Akats bat egin zuen Boone berehala ez atxilotzean, minutu batzuk utzi baitzituzten
eta horietan agian bere lagun Lascarrekin komunikatu zitekeen, baina akats hori laster konpondu
zen, eta neurtu eta miatu egin zuten, leporatu zezakeen ezer aurkitu gabe. Egia da, bere eskuineko
alkandoraren mahukan odol-orban batzuk zeudela, baina berak eraztun-hatza seinalatu zuen, iltze
ondoan moztuta zegoena, eta odola hortik zetorrela azaldu zuen, leihoan denbora gutxi lehenago
egon zela eta han ikusitako orbanak iturri beretik zetozela, dudarik gabe Neville St. Clair jauna inoiz
ikusi izana ukatu zuen eta zin egin zuen bere gelan arropa egotea misterio bat zela, berarentzat
zein poliziarentzat. St. Clair andreak bere senarra leihoan benetan ikusi zuela baieztatzeari
dagokionez, erotuta edo ametsetan egon behar zuela adierazi zuen. Protestaka, polizia-etxera
eraman zuten, inspektoreak lokalean jarraitzen zuen bitartean, itsasbeherak arrasto berriren bat
eman zezakeen itxaropenarekin.

—Eta hala izan zen, nahiz eta lokatz-ertzean nekez aurkitu zutena aurkitzeko beldur ziren. Neville
St. Clairren berokia zen, eta ez Neville St. Clair, marea atzera egin ahala estali gabe zegoena. Eta
zer uste duzu aurkitu dutela poltsikoetan?.

—Ezin dut imajinatu.

—Ez, ez dut uste asmatuko duzunik. Poltsiko bakoitza zentimo eta zentimo erdiz beteta: 421
zentimo eta 270 zentimo erdi. Ez zen harritzekoa mareak eraman ez izana. Baina giza gorputza
beste kontu bat da. Kaiaren eta etxearen artean zurrumbilo gogorra dago. Litekeena da beroki
pisutsua han geratu izana gorputz pisuduna ibaira zurrupatua zen bitartean.

—Baina ulertzen dut beste arropa guztiak gelan aurkitu zirela. Gorpua beroki batekin bakarrik
jantzita egongo litzateke?.

—Ez, jauna, baina gertaerak nahikoa zentzuz bete daitezke. Demagun Boone gizon honek Neville St. Clair leihotik bota zuela, ez dago ekintza hura ikusi zezakeen giza begirik. Zer egingo luke orduan? Berehala pentsatuko zuen, noski, jantzi adierazgarriak kendu behar zizkiola?. Berokia neurtuko luke, bada, eta kanpora bota, igeri egin eta ez hondoratuko zela bururatzen zitzaionean. Denbora gutxi du, beheko liskarra entzun baitu emazteak indarrez gora egiten saiatu denean, eta beharbada dagoeneko entzun du bere Lascar konplizea polizia kalean presaka doala. Ez dago unerik galtzeko. Lasterka joango da isilpeko gordeleku batera, non bere eskearen fruituak pilatu dituen, eta eskuak poltsikoetan sartu ditzakeen txanpon guztiak sartzen ditu berokia hondoratuko dela ziurtatzeko. Kanpora botatzen du, eta gauza bera egingo zukeen beste jantziekin beheko pausoen zalaparta entzun ez balu, eta leihoa ixteko denbora besterik ez zuen izan polizia agertu zenean.

—Zalantzarik gabe, bideragarria dirudi.

—Beno, lan-hipotesi gisa hartuko dugu hoberen faltagatik. Boone, esan dizudan bezala, atxilotu eta komisariara eraman zuten, baina ezin izan zen frogatu inoiz haren kontrako ezer egon zenik. Urteak zeramatzan eskale profesional gisa, baina bere bizitza oso lasaia eta xaloa zela ematen zuen. Hor dago kontua gaur egun, eta konpondu beharreko galderak —Neville St. Clair-ek zer egiten zuen opio-erretokian, zer gertatu zitzaion han zegoenean, non dago orain eta Hugh Boonek bere desagerpenarekin zer zerikusi zuen— beti bezain urrun daude konponbidetik. Aitortzen dut ezin dudala gogoratu nire esperientziaren barruan lehen begiradari hain sinplea iruditu zitzaion eta, hala ere, halako zailtasunak ekarri zituenik.

Sherlock Holmes gertaera berezi hau zehazten ari zen bitartean, herri handiaren kanpoaldean zehar biraka ibili ginen azken etxe baztertuak atzean utzi arte, eta landa-hesi batekin batera ibiltzen ginen bi aldeetan. Bukatzean, ordea, sakabanatuta dauden bi herritan barrena ibili ginen, non oraindik argi batzuk distira egiten zuten leihoetan.

—Lee kanpoaldean gaude—, esan zuen nire lagunak. —Hiru konderri ingelesetara joan ginen gure bidaia laburrean, Middlesex-en hasi, Surreyko angelu puntu edo ondotik? batetik igaro eta Kent-en amaitu. Ikusten duzu argi hori zuhaitzen artean? Hori da The Cedars, eta lanpara horren ondoan, emakume bat eserita dago, eta dudarik gabe, bere belarriek gure zaldien apatxen soinuak entzun ditu jada.

—Baina zergatik ez duzu kasua Baker Streetetik eramaten? —galdetu nion. —Hemen egin beharreko ikerketa asko daudelako. St. Claire andreak atsegin handiz jarri ditu nire eskura bi gela, eta ziur egon zaitezke nire lagun eta lankidearentzat ongietorria besterik ez duela izango. Gorroto

dut bera ezagutzea, Watson, bere senarraren berririk ez dudanean. Hemen gaude. Aupa, hara, aupa!

Haren eremuan zegoen txalet handi baten aurrean gelditu ginen. Ukuilu-mutil bat zaldiaren bururaino irten zen, eta jauzi eginda, Holmesi jarraitu nion etxera zihoan hartxintzar bihurgunetik. Hurbildu ahala, atea ireki zen, eta emakume ilehori txiki bat zutik zegoen irekigunean, soie-mousseline argi moduko batez jantzia, lepoan eta eskumuturretan gaza arrosa batekin. Zutik zegoen bere irudia argiaren kontra marraztuta, esku bat atearen gainean, bestea irrikan erdi altxatuta, gorputza apur bat makurtuta, burua eta aurpegia irtenak, begi irrikaz eta ezpainak banatuta, galdera zutik.

—Beno? —oihukatu zuen,— beno? —Eta orduan, bi ginela ikusita, itxaropen-oihu bat egin zuen, eta intziri batean hondoratu zen nire lagunak burua astindu eta sorbaldak altxatu zituela ikusi zuenean.

— Albiste onik ez ezta?

— Ez.

— Eta txarrik?

— Ezta.

—Eskerrik asko Jauna horregatik. Baina sartu. Nekatuta egon behar zarete, egun luzea izan baituzue.

—Hau nire laguna da, Dr. Watson. Ezinbestekoa izan da nire kasu askotan, eta zorte on batekin ahalbidetu dit bera nirekin etortzea eta ikerketa honekin lotzea. —Pozik nago zu ikusteaz—, esan zuen emakumeak, eskua beroki estutuz—. Ziur nago, gure hitzarmenetan falta izan daitekeen edozer ahaztuko duzu, hain bat-batean heldu zaigun kolpea kontuan hartzen duzunean.

—Ene andere maitea, —esan nion—, defendatzaile zaharra naiz, eta hala ez banintz oso ondo ikusten dut ez dela barkamenik behar. Zerbait lagun dezaket, bai zuri edo hemengo adiskidearentzat ere, zoriontsu izango naiz.

—Orain, Sherlock Holmes jauna, —esan zuen andreak ondo argiztatutako jangela batean sartu ginenean, zeinaren mahaiaren gainean afari hotz bat prestatua zegoen—, asko gustatuko litzaidake galdera arrunt bat edo bi egitea, eta erantzun zehatz bat emateko eskatzen dizut.

—Zalantzarik gabe, andrea.

—Ez kezkatu nire sentimenduez. Ez nago histeriko, ezta zorabiatzeko gogorik ere. Besterik gabe, zure benetako iritzia entzun nahi dut.

—Zer puntutaraino?

—Zure bihotzean, Neville bizirik dagoela uste duzu?

Sherlock Holmes galderagatik lotsatuta zegoela zirudien. —Egia esan, orain! —errepikatu zuen emakumeak, alfonbra gainean zutik jarrita eta arretaz begiratzen zion saski-aulki batean bizkarra makurtzen zen bitartean.

—Egia esan, bada, andrea, ez edo ez dut uste. Hilda dagoela uste duzu? —Nik bai.

—Erailduta?

—Ez dut hori esaten. Akaso.

—Eta zein egunetan ezagutu zuen bere heriotza?

—Astelehenean.

—Orduan, agian, Holmes jauna, aski ona izango zara azaltzeko nolatan gaur haren eskutitz bat jaso dudan.

Sherlock Holmes bere aulkitik jauzi egin zen galbanizatu izan balu bezala. —Zer! —oihu egin zuen.

—Bai, gaur.—Irribarretsu gelditu zen, papertxo bat airean hartuta—. —Ikus al dezaket?

—Zalantzarik gabe.

Pazientziarik gabe kendu zion, eta mahaiaren gainean leunduz, lanpararen gainetik marraztu eta arretaz aztertu zuen. Nire aulkia utzi nuen eta haren sorbaldatik begira nengoen. Gutun-azal oso lodia zen eta Gravesend-eko posta-zigiluarekin eta egun hartako, edo hobeto esanda, bezperako datarekin zigilatuta zegoen, gauerdia pasatxo baitzen.

—Idazkera latza, —murmurtu zuen Holmesek—. Ziur hau ez da zure senarraren idatzia, andrea.

—Ez, baina antzekoa bai.

—Antzematen dut, gainera, gutun-azalera zuzendutakoak joan eta helbidea galdetu behar zuela.

—Nola esan dezakezu hori?

—Izena, ikusten duzu, tinta guztiz beltzean dago, eta hori bera bakarrik lehortu da. Gainerakoa grisaxka kolorekoa da, eta horrek erakusten du papera erabili dela. Zuzenean

idatzi izan balitz, eta gero argitu, bat ere ez litzateke itzal beltz sakonekoa izango. Gizon honek izena idatzi du, eta orduan eten bat egon da helbidea idatzi aurretik, eta horrek esan nahi du ez zuela ezagutzen. Huskeria bat da, noski, baina ez dago hutsalkeria bezain garrantzitsurik. Ikus dezagun orain gutuna. Ja! hemen eranskin bat egon da!.

—Bai, eraztun bat zegoen. Bere zigilu-eraztuna”

—Eta ziur zaude hau zure senarraren idazkera dela?

—Bere idazkeretako bat.

—Bat?

—Eskua bere idazkera presaka idazten zuenean. Oso diferentea da ohiko idazkeratik, eta, hala ere, ondo ezagutzen dut.

—Maitea ez beldurtu. Dena ondo egongo da. Errore handi bat dago eta zuzentzeko denbora pixka bat behar izango du. Pazientziaz itxaron.

— NEVILLE.

Liburu baten hasiera eta amaiera orrien gainean arkatzez idatzia, zortzidun tamainakoa, ur-markarik gabea. Mh! Gaur Gravesend-en argitaratu du hatz lodia zikina duen gizon batek. Ja! Eta alea gomatu du, oso oker ez banago, tabakoa mastekatzen ari zen pertsona batek. Eta ez duzu zalantzarik zure senarraren idazkera dela, andrea?».

—Bat ere ez Nevillek idatzi zituen hitz horiek.

—Eta gaur jarri dituzte Gravesend-en. Tira, St. Clair andrea, hodeiak argitu egiten dira, ez naiz esatera ausartuko arriskua amaitu dela.

—Baina bizirik egon behar du, Holmes jauna.

—Hau azterna okerrean jartzeko faltsutze burutsua ez bada behintzat. Eraztunak, azken finean, ez du ezer frogatzen. Baliteke berari kendu izana.

—Ez, ez da, bere idazkera propioa da!

—Oso ondo. Baliteke, dena den, astelehenean idatzia izana eta gaur argitaratzea. —Hori posible da.

—Hala bada, baliteke tartean gauza asko gertatu izana.

—Oh, ez nauzu desanimatu behar, Holmes jauna. Badakit dena ondo dagoela berarekin. Hain sinpatia bizia dago gure artean, non jakin beharko nuke zorigaitza etorri zaion ala ez. Azkenekoz ikusi nuen egunean bertan bere burua moztu zuen logelan, eta, hala ere,

jangelan berehala igo nintzen, zerbait gertatu zelakoaren ziurtasunarekin. Uste duzu halako huskeria bati erantzungo niokeela eta, hala ere, haren heriotzaz ezjakin izango? —Gehiegi ikusi dut emakume baten inpresioa arrazoitzaile analitiko baten ondorioa baino baliotsuagoa izan daitekeela ez jakiteko. Eta gutun honetan, zalantzarik gabe, froga oso sendoa duzu zure iritzia berresteko. Baina zure senarra bizirik badago eta eskutitzak idazteko gai bada, zergatik jarraituko du zuregandik urrun?

—Ezin dut imajinatu. Pentsaezina da.

—Eta astelehenean ez zuen ezer esan zu utzi aurretik?

—Ez.

—Eta harritu egin zara Swandam Lane-n ikustean?

—Oso, bai.

—Leihoa irekita zegoen?

—Bai.

—Orduan agian deitu zizun?

—Baliteke.

—Ulertzen dudanez, berak oihu bakarrik egin zuen?

—Bai.

—Laguntza dei bat, uste duzu?

—Bai. Eskuak astindu zituen.

—Baina harridura-oihu bat izan zitekeen. Zu ezustekoan ikusteak eskuak altxatzea eragin zezakeen?

—Posible da.

—Eta atzera bota zutela uste duzu?

—Hain bat-batean desagertu zen.

—Atzera jauzi egin zazakeen. Ez duzu beste inor gelan ikusi?

—Ez, baina gizon zital horrek han egon zela aitortu zuen, eta indiar marinela Lascar-a eskaileraren oinean zegoen.

—Horrela da. Zure senarrak, ikusi zenezakeen neurrian, bere arropa arruntak jantzita zeramatzan?

—Baina bere lepoko edo gorbatarik gabe. Garbi ikusi nuen haren eztarria.

—Inoiz hitz egin al zuen Swandam Lane-z?

—Inoiz ez.

—Opioa hartu duenaren seinalerik nabaritu duzu inoiz?

—Inoiz ez.

—Eskerrik asko, St. Clair andrea. Horiek dira guztiz argi izan nahi nituen puntu nagusiak. Orain afari txiki bat egingo dugu eta gero erretiratuko gara, bihar egun oso lanpetua izango dugulako.

Ohe bikoitzeko gela handi eta eroso bat jarria zuten gure esku, eta bizkor nengoen maindire artean, nekatuta nengoelako nire abentura gauaren ostean. Sherlock Holmes gizon bat zen, ordea, buruan argitu gabeko arazoren bat zuenean, egunez, eta baita aste batez ere, atsedetik gabe, hari buelta emanez, bere gertaerak berrantolatu, ikuspuntu guztietatik begiratu, hura ulertu edo bere datuak nahikoak ez zirela sinetsi arte. Laster nabaritu nuen orain gau osoko eseraldi baterako prestatzen ari zela. Berokia eta txalekoa erantzi, bata urdin handi bat jantzi eta gero gelan zehar ibili zen bere oheko burkoak eta sofako eta besaulkietako kuxinak biltzen. Horiekin ekialdeko diban moduko bat eraiki zuen, eta hanka gurutzatuta jarri zen bere gainean, tabako ontza bat eta pospolo kaxa bat bere aurrean jarrita. Lanpararen argi ahulean eserita ikusi nuen, ezpainen artean pipa zahar bat, begiak hutsik sabaiko ertzari begira, ke urdina harengandik kiribiltzen zen, isilik, geldirik, argiak bere ezaugarri makor sendoen gainean distiratzten zuela. Beraz, eseri zen ni lo egitera nindoala, eta halaxe eseritzen bat-bateko eiakulazio batek esnatu ninduenean, eta udako eguzkia apartamentuan argitzen ikusi nuen. Pipa ezpainen artean zegoen oraindik, kea gorantz kiribiltzen zen oraindik, eta gela tabako-laino trinko batez beteta zegoen, baina aurreko gauean ikusi nuenaz ezer geratzen zen.

—Esna, Watson? —galdetu zuen.

—Bai.

—Goizeko paseo baterako prest?

—Noski.

—Orduan jantzi. Oraindik ez da inor mugitzen, baina badakit non egiten duen lo ukuiluko mutilak, eta laster aterako dugu tranpa. —Bere baitan barre egin zuen hitz egiten zuen bitartean, begiak dir-dir egiten zuten, eta ez zirudien aurreko gaueko pentsalari iluna.

Jantzten ari nintzen bitartean erlojuari begiratu nuen. Ez zen harritzekoa inor mugitzen ari ez zenik. Laurak eta hogeita bostak ziren. Oza-ozta amaitu nuen Holmes albistearekin itzuli zenean, mutilak zaldia jartzen ari zela.

—Nire teoria txiki bat probatu nahi dut, —esan zuen botetatik tiratuz—. Uste dut, Watson, orain Europako ergel baten aurrean zaudela. Hemendik Charing Cross-era bidaltzea merezi dut. Baina uste dut orain badudala gertaeraren giltza. —Eta non dago? —galdetu nion, irribarrez.

—Komunean, —erantzun zuen—. Ah, bai, ez naiz txantxetan ari, —jarraitu zuen, nire sinesgarritasun itxura ikusten zuen bitartean—. Han egon berri naiz, eta atera dut, eta Gladstone poltsa honetan sartu dut. Tira, mutila, eta ikusiko dugu ea ez ote den sarraila sartzen.

Ahalik eta isilen jaitsi ginen, eta goizeko eguzki argira atera ginen. Bidean gure zaldia eta tranpa zegoen, erdi jantzitako ukuilu-mutilak zain zegoela. Biak sartu ginen eta alde egin genuen London Road-etik behera. Gurdi batzuk mugitzen ari ziren, barazkiak zeramatzaten metropoliraino, baina alde bateko eta besteko txalet isil eta bizigabeko lerroak amets bateko hiria bezala.

—Zenbait unetan kasu berezi bat izan da, —esan zuen Holmesek, zaldia lauhazkaka bultzatuz—. Aitortzen dut satorra bezain itsua izan naizela, baina hobe dela jakinduria berandu ikastea inoiz ez ikastea baino.

Herrian goiztiarrenak leihoetatik laguratuta begiratzen hasiak ziren guk Surrey aldeko kaleak zeharkatzen genituen bitartean Waterloo Bridge Road-etik igarota ibaia zeharkatu genuen, eta Wellington Street-etik goraeskuinera biratu eta Bow Street-en aurkitu ginen. Sherlock Holmes oso ezaguna zen boteretsuentzat, eta atean zeuden bi poliziak agurtu zuten. Batek zaldiaren buruari eusten zion, besteak sartzen usten zigun bitartean.

—Nork dauka txanda? —galdetu zuen Holmesek—.

—Bradstreet inspektorea, jauna.

—Ah, Bradstreet, zer moduz? —Ofizial altu eta gizen bat harridun pasabidetik behera etorri zen, puntadun txapela eta igel-jaka batekin—. —Hitz batzuk izan nahiko nituzke zurekin, Bradstreet. —Zalantzarik gabe, Holmes jauna. Sartu nire bulegoan. —

Bulego itxurako gela txiki bat zen, mahaiaren gainean orri-pila handi bat eta hormatik irteten zen telefono batekin. Inspektorea bere mahaiaren eseriaren gainean zegoen.

—Zer egin dezaket zuregan, Holmes jauna?

—Eskale horri buruz deitu nuen, Boone, Lee-ko Neville St. Clair jauna desagertzeaz arduratuta egoteaz leporatu ziotenari.

—Bai. Hona ekarri eta espezializatu egin zuten, galdeketa gehiago egiteko. —Hori entzun nuen. Hemen dago?”

—Zeldetan.

—Isilik al dago?

—Ah, ez du arazorik ematen. Baina doilor zikina da.

—Zikina?

—Bai, egin dezakegun guztia da eskuak garbitzea, eta aurpegia ijito batena bezain beltza da. Bada, behin bere kasua konponduta, ohiko kartzelako bainu bat izango du; eta uste dut, hura ikusiz gero, nirekin ados egongo zinatekeela behar zuela. —Asko gustatuko litzaidake bera ikustea.

—Zuk bai? Hori erraz egiten da. Zatoz hemendik. Zure poltsa utzi dezakezu. —Ez, uste dut hartuko dudala.

—Oso ondo. Zatoz hemendik, mesedez. —Pasabide batetik eraman gintuen, barratutako atea ireki, eskailera kiribil batetik jaitsi eta korridore zuri batera eraman gintuen alde bakoitzean atelerro bat zeukan—.

—Eskuineko hirugarrena berea da, —esan zuen inspektoreak—. Hemen dago! —Isilik, atearen goiko aldean zegoen panel bat atzera bota eta barrera begiratu zuen—. —Latan dago, —esan zuen—. Oso ondo ikus diezakezu.

Biok begiak burdin heasian jarri genituen. Presoaren aurpegia gure alderantz etzanda zegoen, lo oso sakon batean, arnasa astiro eta gogor hartuz. Tamaina ertaineko gizona zen, bere deitura bezala jantzita zegoena, koloretako alkandora bat errentatik irteten zen bere beroki urratutik. Izugarri zikina zen, inspektoreak esan zuen bezala, baina aurpegia estaltzen zuen zikinkeriak ezin zuen itsuskeria uxatua ezkutatu. Orbain zahar baten aurpegia zeharkatzen zion begitik kokotsera, eta uzurtuz goiko ezpainaren alde bat gora egin zuen, eta, beraz, hiru hortz agerian geratu ziren etengabeko purrustadan. Ile-mataza gorri oso distiratsua begien eta bekokiaren gainean hazten zen.

— Ederra da, ezta? esan zuen inspektoreak.

—Zalantzarik gabe, garbiketa bat behar du, —adierazi zuen Holmesek—. Ideia bat izan nezakeen, eta tresnak nirekin eramateko askatasuna hartu nuen. —Gladstone poltsa ireki zuen hitz egiten zuen bitartean, eta nire harri durarako, bainurako belaki handi bat atera zuen—.

—Kar! Kar! Dibertigarria zara, —egin zuen barre inspektoreak—.

—Orain, ate hori oso isil-isilik irekitzeko ontasuna izango bazenu, laster egingo diogu askoz errespetagarriagoa den irudi bat—.

—Beno, ez dakit zergatik ez, —esan zuen inspektoreak—. Bow Streeteko zeldeiez die sinisten, ezta? —Giltza sarrailan sartu zuen, eta denok oso isilik sartu ginen zeldan. Lotiak buelta erdia eman zuen, eta gero loaldi sakon batean sartu zen berriro. Holmes ur-pitxerrera makurtu, belakia hezetu eta gero bi aldiz indarrez igurtzi zuen presoaren aurpegian zehar.

—Utzidazu aurkezten, —oihukatu zuen—, Neville St. Clair jauna, Lee-koa, Kent-eko konderrian.

Nire bizitzan ez dut sekula halako ikuskizunik ikusi. Gizonaren aurpegia belakiaren azpian zuritu zen, zuhaitz baten azala bezala. Tonu marroi lodia joanda zegoen dagoeneko! Joanda zegoen, gainera, josi zuen orbain ezatsegina eta erdeinuzko keinua ematen zion ezpain bihurritua! Tirada batek ile gorri nahasia eraman zuen, eta han, bere ohean eserita, gizon zurbil, triste eta dotorea zegoen, ile beltza eta azal leuna, begiak igurtziz eta bere ingurura galduta begiratur. Orduan, bat-batean esposizioaz konturatuta, oihukatu eta aurpegia burkora bota zuen.

—Ai ama!" —oihukatu zuen inspektoreak—, hain zuzen ere, desagertutako gizona da. Argazkitik ezagutzen du.

Presoa bere patuaren esku uzten duen gizon baten aire arduragabearekin buelta eman zuen. —Hala izan dadila, —esan zuen—. Eta mesedez, zertaz akusatzen naute? —Neville St. jauna alde batera utzita... Ene, tira, ezin zaizu hori leporatu, bere buruaz beste egin dutenen kasua egiten ez badute, —esan zuen inspektoreak irribarre batekin—. Beno, hogeita zazpi urte daramatzat gorpuan, baina honek benetan harritzen nau.

—Neville St. Clair jauna banaiz, bistakoa da ez dela deliturik egin, eta, beraz, legez kontra atxilotua nagoela.

—Deliturik ez, baina akats oso handia egin da, —esan zuen Holmesek—. Hobe egingo zenuke zure emazteari kasu egingo bazenio.

—Ez zen emaztea; haurrak ziren, —intzirikatu zuen presoak—. Jainkoa lagun nazazu, ez nuke nahi haien aitaz lotsatzea. Ene Jainkoa! Zelako esposizioa! Zer egin dezaket? Sherlock Holmes sofan bere ondoan eseri zen eta atsegin handiz jo zuen sorbaldan. —Auzitegi baten esku uzten baduzu auzia argitzeko, —esan zuen—, noski, nekez saihestuko duzu publikotasuna. Bestalde, polizia agintariei zure aurkako kasurik ez dagoela konbentzitzen badiezu, ez dakit xehetasunek paperetan sartzeko arrazoirik dagoenik. Brad-street inspektoreak, ziur nago, zuk kontatu diguzun edozer gauzaren gainean oharrak hartuko lituzke eta agintariei aurkeztuko lituzke. Orduan auzia ez litzateke inoiz epaitegietara joango.

—Jainkoak bedeinka zaitzala! —oihukatu zuen presoak sutsu—. Espetxealdia jasango nuke, bai, baita exekuzioa ere, nire sekretu miserablea nire seme-alabei familian orban gisa utzi beharrean.

—Zu zara nire istorioa entzun duen lehena. Nire aita Chesterfield-en eskola-maisua zen, eta han hezkuntza bikaina jaso nuen. Gaztetan bidaiatu nuen, oholtzara igo eta, azkenean, Londreseko arratsaldeko egunkari batean kazetari bihurtu nintzen. Egun batean, nire editoreak artikulu sorta bat eduki nahi izan zuen metropolian eskean, eta boluntario aurkeztu nintzen haiek hornitzeko. Hantxe hasi ziren nire abentura guztiak. Afizionatu gisa eskean saiatzean bakarrik lortu ahal izango nituen nire artikuluak oinarritzeko gertakariak. Aktore gisa, jakina, makillajearen sekretu guztiak ikasi nituen, eta areto berdean famatua izan nintzen nire trebetasunagatik. Nire lorpenetatik aprobetxatu nintzen. Aurpegia margotu nuen, eta ahalik eta errukigarrien izateko orbain on bat egin eta ezpainaren alde bat bihurritu nuen haragi koloreko esparatrapu txiki baten laguntzaz. Gero, ile gorri batekin eta soineko egoki batekin, hiriko negozioen tokian hartu nuen nire postua, itxuraz pospolo saltzaile gisa baina benetan eskale gisa. Zazpi orduz ibili nintzen lana egiten nuen, eta arratsaldean, etxera itzultzean, nire ustekaberako, 26s. eta 4d.

—Nire artikuluak idatzi nituen eta gaiari buruz ezer gehiago pentsatu nuen, eta geroago, lagun bati faktura bat babestu eta 25 £-ren truke idatzi bat eman zidaten. Askotan ez nekien dirua non atera, baina bat-batean ideia bat etorri zitzaidan burura. Hamabost eguneko grazia eskatu nion hartzekodunari, oporraldia eskatu nion enpresariei, eta denbora eskean eman nuen Udalan mozorropean. Hamar egunetan dirua bildu eta zorra ordaindu nuen.

—Beno, imajina dezakezue zein zaila zen astean 2 £-ren truke lan neketsua egitea, banekien egun batean hainbeste irabaz nezakeela aurpegia margo apur batekin zikinduta, txapela lurrean jarrita eta geldi egonda. Borroka luzea izan zen nire harrotasunaren eta diruaren artean, baina diruak irabazi zuten azkenean, eta erreportajeak botatzen nituen eta egunez egun esertzen nintzen lehen aukeratutako txokoan, nire aurpegi ikaragarritik errukia pitztuz eta poltsikoak kobrez betetzen. Gizon batek bakarrik zekien nire sekretua. Bera zen Swandam Lane-n ostatu hartzen nuen behe-

zulo bateko zaindaria, non goizero eskale zital gisa ager nintekeen eta arratsaldeetan ondo jantzitako gizon batean bihurtu. Gizon hau, indiar marinel bat, ondo ordaindua zen nire logelagatik, horrela banekien nire sekretua berarekin seguru zegoela.

—Beno, oso laster konturatu nintzen diru kopuru handiak aurrezten ari nintzela. Ez dut esan nahi Londresko kaleetako edozein eskalek urtean 700 £ irabaz zezakeenik —nire batez besteko diru-sarrerak baino gutxiago—, baina abantaila paregabeak nituen asmatzeko ahalmenean, eta baita errepikapenean, praktikarekin hobetu eta City-ko pertsonaia nahiko ospetsua bihurtu zena. Egun osoan, zilarrezko hainbat zentimo jario isurtzen zitzaizkidan gainean, eta egun oso txarra izan behar zen 2£ gutxienez egiteko.

—Aberastu ahala handinahi bihurtzen nintzen, landa etxe bat erosi eta azkenean ezkondu nintzen, inork nire benetako lanbidearen susmorik izan gabe. Nire emazte maiteak bazekien negozioak nituela City-an. Berak ez zekien zer.

—Joan den astelehenean eguna bukatu nuen eta opio-zuloaren gaineko nire gelan janzten nengoela leihotik begiratu eta hor ikusi nuen, nire izu eta harridurarako, nire emaztea kalean zegoela, begiak nigan jarrita. Harridura-oihu bat eman nuen, besoak altxatu nituen aurpegia estaltzeko, eta, nire konfidentearengana, Lascar-engana, lasterka, errugutu egin nion inor niregana etor ez zedin. Bere ahotsa behean entzun nuen, baina banekien ezin zela igo. Bizkor arropak kendu, eskale batenak jarri eta pigmentuak eta ileordea jantzi nituen. Emazte baten begiek ere ezin zuten zulatu hain moztorro osoa. Baina orduan bururatu zitzaidan gelan miaketa bat egon zitekeela, eta arropak traizio egin zezaketela. Leihoa ireki nuen, nire bortizkeriaz goiz hartan logelan neure buruari egin nion ebaki txiki bat berriro irekiz. Orduan, nire berokia hartu nuen, nire diru-sarrerak eraman nituen larruzko poltsatik eraman berri nizkion kobreengatik pisua zuena. Leihotik bota nuen, eta Tamesisean desagertu zen. Beste arrokek atzetik joango lirateke, baina une horretan

poliziaren zalaparta sortu zen eskaileretan gora, eta, hobeto esanda, aitortzen dut, nire lasaitasunerako, Neville St. Clair jauna bezala identifikatu beharrean, haren hiltzaile gisa atxilotu nindutela ikusi nuen.

—Ez dakit azaltzeko beste ezer dudarik. Mozorroa ahalik eta denbora gehien gordetzeko erabakia hartu nuen, eta horregatik aurpegi zikinak lehentasuna zuen. Nire emaztea izugarri larrituta egongo zela jakinda, eratzuna kendu eta Lascar-i eman nion polizia-agenteak niri begira ez zeudenean, ziztu bizian marratxo batekin batera, beldurrik ez izateko esanez.

—Ohar hori atzo iritsi zitzaion, —esan zuen Holmesek.

—Jainko maitea! Zelako astea igaro behar izan duen!.

—Poliziak zaintzapean izan du indiar marinel hau, —esan zuen Bradstreet inspektoreak—, eta ondo ulertzen dut zaila izango dela ohartu gabe gutun bat bidaltzea. Seguruenik, bere marinel bezeroren bati eman zion, egun batzuetan horri buruz ahaztu duena.

—Horixe izan zen, —esan zuen Holmesek, baiezkoa emanez—; Ez dut zalantzarik. Baina ez al zaituzte inoiz auzipetu erromestasun egiteagatik?.

—Askotan; baina zer zen niretzat isuna?—.

—Hala ere, hemen gelditu behar da, —esan zuen Bradstreetek—. Poliziak gauza hau isildu nahi badu, ez da Hugh Boone gehiago existitu behar.

—Gizon batek egin ditzakeen zinarik solemneen bidez zin egin dut.

—Kasu horretan uste dut litekeena dela urrats gehiagorik ez ematea. Baina berriro aurkitzen bazaitugu, dena atera behar da. Ziur nago, Holmes jauna, asko zor dizugula kontua argitu izanagatik. Jakin nahiko nuke nola ailegatzzen zaren zure emaitzetara.

—Honetara iritsi naiz, —esan zuen nire lagunak—, bost burkoren gainean eserita eta ontza bat tabako hartuz. Uste dut, Watson, Baker Street-era joaten bagara, gosaltzeko garaiz iritsiko garela.